recorded at a depth from 1.8–2 m up to 3 m (Fig. 2), with finds from the second half of the 16th to the first half of the 17th century. The final layer was composed of natural, wet, fine sand.

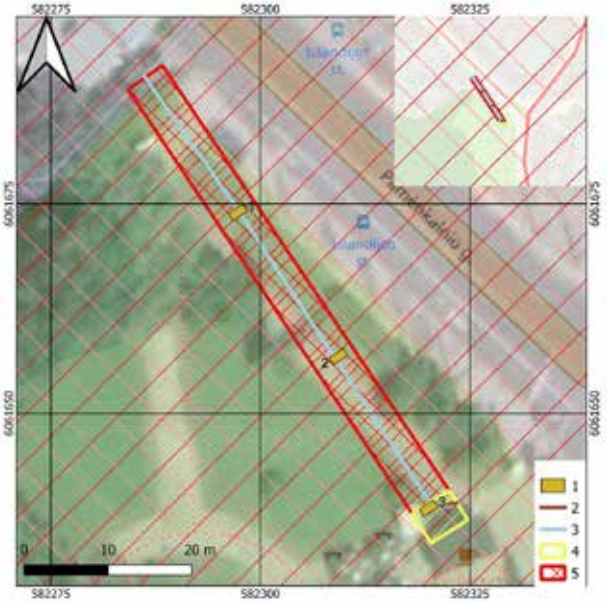
Pavel Vutkin, Jurgis Sadauskas

P. Cvirkos aikštė

2023 m. liepos mėnesį Vilniuje planuota įrengti naują vandens gėrimo fontanėlį viešai erdvei P. Cvirkos aikštėje. Numatyta uždaru stūmimo būdu nutiesti 64 m ilgio vandentiekio tinklą ir 2 m ilgio buitinių nuotekų atkarpą. Atsižvelgiant į tai, jog ankstesnių archeologinių tyrimų metu aptariama vietovė tyrinėta tik fragmentiškai, nuspręsta prieš darbus atlikti žvalgomuosius tyrimus. Jų metu ištirti 3 2x1 m dydžio šurfai, iš viso 6 m² plotas (1 pav.).

Dabartinis Naujamiesčio rajonas apima tris senuosius Vilniaus priemiesčius: Lukiškes, Pohulianką ir Naujamiestį (senasis Naujamiesčio priemiestis formavosi į PV nuo senamiesčio). 2023 m. tyrimų vieta patenka į teritoriją tarp senųjų Lukiškių ir Pohuliankos rajonų. XV a. atsikėlus totoriams į Lukiškes (teritoriją nuo Neries upės Š iki Tauro kalno ir J. Jasinskio gatvių P), buvo pastatyti jų namai, mečetė ir įrengtos kapinės prie jos. Pohuliankoje Tauro kalno Š šlaite XVIII a. pabaigoje–XIX a. pradžioje buvo įrengtos Šv. apaštalų Jokūbo ir Pilypo bažnyčios parapinės kapinės, XIX a. kalno ŠV šlaite veikė Šv. Jokūbo ligoninės našlaičių kapinės, XIX–XX a. pradžioje V šlaite – choleros kapinės, XIX a. vidurio Tauro kalno R šlaite – žydų choleros kapinės, 1809–1958 m. ant Tauro kalno – evangelikų kapinės. Tauro kalno papėdėje susiformavo didelės, netaisyklingos posesijos, užstatytos mediniais laisvai stovinčiais namais. Dabartinė P. Cvirkos aikštė suprojektuota 1959 m. architekto V. Mikučianio.

Aptariamos vietos aplinkoje anksčiau tyrimai vykdyti 1992 m. V. Vainilaičio (*LIIR*, f. 1, b. 6421), 2006 m. T. Poškos (*ATL 2006 metais*, 2007, p. 379–381), 2008 m. R. Šiaulinsko (*ATL 2008 metais*, 2009, p. 417–418), 2010 m. I. Vaškevičiūtės (*ATL 2010 metais*, 2011, 2012, p. 416–419), 2011 m. V. Veževičienės (*ATL 2011 metais*, 2012, p. 517–522), 2013 m. L. Girlevičiaus (*ATL 2013 metais*, 2014, p. 355–366), 2014 m. L. Girlevičiaus ir S. Rutkovskio (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 630, nr. 311; p. 636, nr. 414), 2021 m. A. Šležo (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 626). Aktualiausi 2010 m. I. Vaškevičiūtės tyrimai Pamėnkalnio g. 6. apie 70 m į V nuo



1 pav. Situacinis planas: 1 – 2023 m. tyrimai P. Cvirkos aikštėje; 2 – projektuojamas nuotekų tinklas; 3 – projektuojamas vandentiekis; 4 – rekomenduojami žvalgymai; 5 – rekomenduojami detalieji tyrimai. J. Sadausko brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – excavations in 2023; 2 – the proposed drainage network; 3 – the proposed water supply network; 4 – recommended survey area; 5 – recommended detailed excavation area.



2 pav. Šurfo 2 ŠR sienelė iš PR. T. Bajarūno nuotr.

Fig. 2. NE section of test pit 3, viewed from the SE.



3 pav. Šurfe 1 XVII–XVIII a. sluoksnyje aptiktas plokštinio koklio fragmentas. R. Sprindžio nuotr.

Fig. 3. A piece of a flat stove tile (17th–18th century) discovered in test pit 1.

2023 m. tyrimų vietos, šiluminės trasų vietose atlikti žvalgomieji tyrimai. 2 šurfuose nustatytas XX a. datuojamas technogeninio pobūdžio (šiluminės trasos ir komunikacijų tiesimo metu suformuotas) kultūrinis sluoksnis. Konstatuota, jog šioje vietoje kultūrinis sluoksnis susiformavęs iki 1,8–2 m gylio, jame surinkti XVIII–XX a. pradžios radiniai – žiestų puodų, degtų oksidacinėje aplinkoje, šukės, karnizinio koklio fragmentas, čerpių dalys, kapotų gyvūnų kaulų.

2023 m. tyrimų metu fiksuoti XVII–XX a. 1,3–3,1 m storio kultūrinio sluoksnio horizontai (2 pav.). Trasos ŠV (šurfas 1) ir centrinėje (šurfas 2) dalyse 1,2–2,3 m gylyje tirtas 10–50 cm storio archeologiškai vertingas kultūrinis sluoksnis datuojamas XVII–XVIII a. Trasos PR dalyje (šurfas 3) fiksuoti XIX–XX a. sluoksniai suformuoti paviršiaus formavimo ir inžinerinių tinklų tiesimo metu. Šurfe 1, 60 cm gylyje, atidengta architektūrinė struktūra – iš dalies suardytas lauko akmenų grindinio fragmentas, datuojamas XX a. I puse. Įžemis gelsvas smėlis pasiektas 1,3–3,1 m gylyje.

Iš viso inventorinta 152 buitinės keramikos ir statybinės keramikos fragmentai, kurie perduoti į LNM. Tai daugiausia žiestų dirbinių fragmentai – puodų, lėkščių, dubenėlių dalys. Molio masė pilkšvos ir rusvos spalvos su smulkiomis mineralinėmis priemaišomis. Taip pat rasta statybinės keramikos – plokštinių, juostinių koklių dalys (3 pav.).

The P. Cvirka Square

In 2023, three test pits 2 x 1 m (6 m^2 in total) were excavated at P. Cvirka Square in Vilnius (Fig. 1), in advance of water supply installation works. The cultural layer measured 1.3–3.1 m in thickness and contained horizons spanning the 17th–20th centuries. In the NW (test pit 1) and central (test pit 2) parts of the site, at a depth of 1.2–2.3 m, a cultural layer measuring 10–50 cm in thickness was discovered and dated to the 17th–18th centuries (Fig. 2). The excavation yielded a total of 152 individual finds from the 17th–18th centuries (Fig. 3).

Povilas Zaremba, Linas Girlevičius

Tilto gatvė 1 / T. Vrublevskio gatvė 2

2023 m. gegužės–liepos mėnesiais UAB „Teisinga orbita“ atliko žvalgomuosius ir detaliuosius tyrimus Tilto g. 1 / T. Vrublevskio g. 2 Vilniuje (1 pav.). Archeologiniai tyrimai atlikti suprojektuotos šilumos tinklų atšakos vietoje,